

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Ewa Stefańska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z wniosku D. W. z udziałem E. B. i B. A.
o dział spadku i zniesienie współwłasności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 26 stycznia 2023 r. w Izbie Cywilnej
w Warszawie,
zażalenia uczestniczki E. B.
na postanowienie Sądu Okręgowego w Sieradzu
z 30 czerwca 2022 r., sygn. akt I WSC 5/22 (I Ca 19/22),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 30 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu odrzucił skargę kasacyjną uczestniczki postępowania E. B., wniesioną od postanowienia Sądu Okręgowego w Sieradzu z 3 marca 2022 r. w sprawie z wniosku D. W. z udziałem E. B. i B. A. o dział spadku i zniesienie współwłasności.

W uzasadnieniu wskazano, że wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczona przez skarżącą jako 101 670 zł przesądza o niedopuszczalności skargi kasacyjnej. Zgodnie bowiem z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 150 000 zł.

Uczestniczka wniosła zażalenie, w którym zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w całości i wniosła o jego uchylenie. Zarzuciła naruszenie art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., wskazując, że rzeczywista wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 161 012 zł i odpowiada kwocie zasądzonej od niej na rzecz wnioskodawcy tytułem spłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 519¹ § 4 k.p.c., skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach o zniesienie współwłasności i dział spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych. Zważywszy, że sprawy działowe skupiają wiele elementów majątkowych, a interesy uczestników wzajemnie się przenikają, wartością przedmiotu zaskarżenia w tych sprawach jest wartość konkretnego interesu (roszczenia, żądania) skarżącego, a nie wartość całego przedmiotu działu. W razie kwestionowania w skardze kasacyjnej wartości składnika majątkowego podlegającego działowi lub wysokości zasądzonej spłaty (dopłaty), wartością zaskarżenia będzie kwota stanowiąca różnicę między wartością składnika majątku przyjętą przez sąd a wskazaną przez skarżącego lub różnica między spłatą, którą wskazał skarżący a spłatą zasądzoną przez sąd. Wyjątek od tej zasady zachodzi, gdy skarżący podważa zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenie nakładów (por. postanowienia SN: z 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60; z 15 grudnia 2006 r., III CZ 88/06, z 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08; z 6 maja 2010 r., II CZ 38/10; z 1 czerwca 2011 r., II CZ 27/11 i z 18 marca 2015 r., I CZ 22/15). Wskazana przez skarżącego w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca dla sądu drugiej instancji ani dla Sądu Najwyższego i podlega weryfikacji na podstawie akt sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. postanowienia SN: z 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08; z 19 czerwca 2015 r., IV CZ 16/15; z 18 marca 2015 r., III CSK 419/14; z 13 marca 2015 r., III CZ 13/15 i z 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14).

Zarówno w apelacji, jak i w skardze kasacyjnej uczestniczka E.B. oznaczyła wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 101 670 zł. Jednakże z analizy akt sprawy wynika, że podana w apelacji wartość przedmiotu zaskarżenia nie

odpowiadała rzeczywistej wartości interesu uczestniczki. W postępowaniu działowym przed sądem pierwszej instancji nieruchomości została przyznana na wyłączną własność uczestniczce E. B. z obowiązkiem spłaty na rzecz wnioskodawcy kwoty 161 011,02 zł, w dziesięciu ratach. Uczestniczka nie podważała trafności orzeczenia w zakresie przyznania jej nieruchomości objętej działem, a jedynie wysokość spłaty pieniężnej i rozliczenie nakładów. W apelacji uczestniczka E. B. wносиła o przyjęcie, że wartość udziału 52/100 wchodzącego w skład masy spadkowej odpowiada kwocie 285 000 zł, a tym samym, że należna wnioskodawcy spłata wynosi 142 500 zł (k. 262). Zważywszy, że wartością przedmiotu zaskarżenia w sprawach działowych jest wartość konkretnego interesu (roszczenia, żądania) skarżącego, a nie wartość całego przedmiotu działu, w przypadku uczestniczki wartość ta opiewała w apelacji na kwotę 18 511,02 zł (161 011,02 zł – 142 500,00 zł = 18 511,02 zł).

Z zastrzeżeniem sytuacji szczególnych, wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej nie może przekraczać wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym. Założenie to może podlegać wyjątkom w sytuacji, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia została określona w apelacji wadliwie lub gdy apelacja została złożona nie tylko przez uczestnika, ale także przez wnioskodawcę (por. postanowienia SN: z 11 marca 2016 r., I CZ 6/16; z 24 kwietnia 2014 r., III CZ 11/14 i z 6 maja 2010 r., II CZ 38/10).

W przedmiotowej sprawie na skutek apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że zasądził na jego rzecz spłatę w kwocie 161 011,02 zł w trzech rocznych ratach (zamiast w dziesięciu ratach). W sytuacji, gdy przedmiotem zaskarżenia jest rozłożenie lub brak rozłożenia zasądzzonego świadczenia na raty, w judykaturze wskazywano, iż wartość przedmiotu zaskarżenia może obejmować przykładowo liczbę i wysokość rat, na które została rozłożona lub powinna być rozłożona spłata zasądzzonego świadczenia, kwotę odsetek, które zobowiązany musiałby zapłacić bez zastosowania rozłożenia na raty albo, które uprawniony utraciłby wskutek rozłożenia na raty czy też inne kryteria związane z okolicznościami konkretnej sprawy (por. postanowienia SN z 11 marca 2016 r., I CZ 6/16; z 20 lutego 2015 r.,

V CZ 117/14; uchwały SN: z 21 czerwca 2012 r., III CZP 35/12, nr 6, poz. 10 i z 28 stycznia 1971 r., III CZP 95/70, OSNC 1971, nr 6, poz. 96).

Uczestniczka wniosła skargę kasacyjną, w której zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w całości. Zakres zaskarżenia nie mógł dotyczyć sposobu działu spadku, ponieważ w toku instancji nie kwestionowano przyznania nieruchomości uczestniczce. Zakres zaskarżenia obejmował więc wysokość oraz liczbę rat spłaty należnej wnioskodawcy. Z tego względu można uznać, że rzeczywista wartość zaskarżenia w skardze wynosi 161 011,02 zł, a więc przekracza wartość określoną w art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c.

Z przytoczonych względów orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[ms]